

מדיניות ארצות הברית ביחס לישראל ולמזרח התיכון

פרסום חודשי של מכון מיתוים
בעריכת רבקה בורנשטיין*

מהדורה 5, גיליון 2, פברואר 2017

א. יחסי ארה"ב-ישראל

- הממשל החדש – הנשיא טראמפ בילה את השבוע הראשון שלו בתפקיד בחתימה על כמה צווים נשיאותיים בנושאי סביבה, ביטחון ומדיניות הגירה, שעוררו ביקורת ומחאה ברחבי ארה"ב.** באופן חריג ביחס לעבר, צוות מדיניות-החוץ המקצועי של טראמפ כפוף ונתון עתה למרותם של אנשים פוליטיים. משרות רבות עדיין לא אוישו, וטראמפ שינה את מבנה המועצה לביטחון לאומי: יועצו האסטרטגי הבכיר, סטיבן בנון, קודם לתפקיד רב עצמה שעד כה שימשו בו גנרלים. שידוד המערכות של טראמפ מקנה לבנון כיסא קבוע בוועדת העקרונות של המועצה, שבה חברים גורמי הביטחון הלאומי הבכירים ביותר. צעדו זה של טראמפ נתקל ב**התנגדות** בקרב שתי המפלגות בקונגרס, והוגשה הצעה הקוראת למנוע מינויים למועצה לביטחון לאומי של מי ש"הם בראש ובראשונה אנשים פוליטיים". טראמפ וראש ממשלת ישראל נתניהו שוחחו בטלפון זמן קצר לאחר השבעת הנשיא האמריקני, והם מתוכננים להיפגש בווישינגטון באמצע פברואר.
- ההתנחלויות – נראה שמפעל ההתנחלויות של ישראל מקבל דחיפה** בעקבות סיום כהונת ממשל אובמה. לאחר השבעת טראמפ הודיע נתניהו במהרה על בנייה חדשה בהתנחלויות במזרח ירושלים ובגדה המערבית, ומאוחר יותר הכריז כי ישראל תבנה התנחלות חדשה בראשונה מזה עשרים שנה, שתאכלס את מפוני מאחז עמונה. בעוד שהבית הלבן לא הגיב על "חוק ההסדרה" או על תכניות הבינוי במזרח ירושלים, לאחר ההודעה על הקמת ההתנחלות החדשה אמר הדובר שון ספיסר: "איננו מאמינים כי קיומן של ההתנחלויות מכשיל את השלום", התבטאות שמשקפת שינוי חד לעומת המדיניות המסורתית של ארה"ב, אולם הוסיף כי "בניית התנחלויות חדשות, או הרחבת התנחלויות קיימות, מעבר לתחומן העכשווי עלול לא לסייע למטרה זו". לדברי שגריר ארה"ב בישראל לשעבר, דן שפירו, לא מן הנמנע שהבית הלבן יצא בהודעה זאת בעקבות בקשה של נתניהו לקבל "לחץ מטראמפ שיעזור לו לרסן את שותפיו הפוליטיים בימין."
- העתקת השגרירות? – הבטחת הבחירות של טראמפ להעתיק את שגרירות ארה"ב לירושלים נבחנת עתה לאור המציאות הריאלית:** בהיעדר אופק ממשי לשלום, צעד כזה עלול להצית גל חדש של אלימות, שיפגע גם באזרחים ישראלים וגם בדיפלומטים אמריקניים ברחבי האזור. טראמפ איבד את ההתלהבות לבצע את המהלך, ולפי הדיווחים הוא שוקל אותו מחדש. הנושא יעלה ללא ספק בפגישתם של נתניהו וטראמפ בפברואר. השגריר לשעבר שפירו פרסם מאמר העוסק בהחלטה אפשרית על מעבר השגרירות, ובו הזהיר כי טראמפ חייב להדגיש במקרה כזה כי לא יתנגד לבירה פלסטינית במזרח ירושלים, ולא יתמוך בשינוי הסטטוס קוו במקומות הקדושים.
- השגריר פרדימן? – מועמדו של טראמפ לתפקיד השגריר בישראל, שהיה מקווה בוודאי לעבוד מירושלים,** עומד בפני תהליך שימוע לא פשוט בסנאט על רקע ביקורת מחברי קונגרס, מארגונים יהודיים ומכלי תקשורת על האופן שבו תיאר את ארגון ג'יי סטריט, אותם כינה "גרועים מקאפואים" ובשל קשריו ההדוקים עם המתנחלים. הסנאטור הדמוקרטי טים קיין מתכוון להעלות בשימוע דאגה נוכח "השפה מחרחרת הריב" של פרדימן נגד מנהיגים בקהילה היהודית.
- חקיקה נגד ה-BDS – הסנאטור הרפובליקני מרקו רוביו והסנאטור הדמוקרטי ג'ו מנצ'ין הניחו בפני הסנאט את הצעת החוק הפדרלית 170** אשר מגינה על נציגים מקומיים ומדינתיים רשמיים שנוקטים צעדים נגד חברות המעורבות בחרם נגד ישראל. מחוקקים במדינות השונות בארה"ב ממשיכים כל העת להעביר חוקים נגד BDS, שלעתים דורשים ממדינותיהם לחתום על חוזים רק עם חברות שיתחייבו בכתב שלא יהיו מעורבות

בחרם. חוקים אלה חלים מדי פעם גם על "שטחים שבשליטת ישראל" (ההתנחלויות) המופיעות בתור חלק ממדינת ישראל, ולכן אוסרות על חברות פרטיות שיש להן חוזים עם המדינה להחרים מוצרים מההתנחלויות. בינואר הצטרפה מיישגן למדינות שהעבירו חקיקה ברוח זאת, כאשר המושל ריק שניידר חתם על [שתי הצעות חוק בנושא](#). [חוקים אלה](#) כוללים דרישה להתחייבות חוזית מצד חברות, כי הן אינן מחרימות "שותפים אסטרטגיים".

ב. תהליך השלום/הסכסוך הישראלי-פלסטיני

- **ועידת השלום בפריז – ועידת השלום בפריז נערכה בימיו האחרונים של ממשל אובמה.** בעקבות הימנעות ארה"ב בהצבעה על [החלטת מועצת הביטחון 2334](#), מזכיר המדינה היוצא, ג'ון קרי, הבטיח לנתניהו כי וושינגטון [לא תתמוך](#) בהחלטה נוספת, שתקבע פרמטרים למימוש עקרון שתי המדינות לשני עמים. במהלך הוועידה קרי עדכן את נתניהו טלפונית [במאמצים האמריקניים](#) לרכך את ניסוח הודעת הסיכום של המפגש. [האמביוולנטיות](#) של הממשל, או היותו במצב של "ברווז צולע" לאור [התנגדותו הקולנית של טראמפ](#) לוועידה, יחד עם העובדה שבכינוס לא השתתפו משלחות של ישראל ושל הפלסטינים, מנעו מהוועידה לממש את [הפוטנציאל שלה](#). [הודעת הסיכום](#) כללה צעדים שמשותפים הוועידה יכולים לנקוט בהעדרו של תהליך מדיני, ובהם חיזוק המוסדות הפלסטיניים כתשתית לקראת מדינה ותמיכה בפעילויות משותפות של החברה האזרחית בישראל ואצל הפלסטינים.

- **טראמפ ופתרון שתי המדינות – הפגישה הצפויה בפברואר בין טראמפ לנתניהו אמורה להבהיר במידת מה את מידת העניין של הממשל החדש בתהליך השלום הישראלי-פלסטיני.** טראמפ [הטיל על יועצו הבכיר](#) וחתנו, ג'ארד קושנר, את [משימת התיווך](#) לשלום במזרח התיכון, בציינו כי "אם הוא לא יוכל להביא לשלום במזרח התיכון, איש לא יוכל", אולם אין לוח זמנים ברור למעורבות אמריקנית בנושא זה, מה גם שהממשל עסוק בזירה הסורית והאיראנית ובענייני פנים רבים. עד כה [לא אימצו](#) הבית הלבן את עקרון שתי המדינות, וטען רק שהוא מחויב לשלום, [והפרשנים חלוקים](#) לגבי משמעות הצהרות הבית הלבן בסוגיית ההתנחלויות. זאת, לעומת הנשיא אובמה, ש**[במסיבת העיתונאים](#)** האחרונה שכינס חזר על הדחיפות שבשימור אופציית שתי המדינות.

ג. המזרח התיכון המשתנה

- **האיסור של טראמפ על הגירה - הצו הנשיאותי** של הנשיא טראמפ בדבר "הגנת האומה מפני חדירת טרוריסטים זרים לארה"ב" אוסר באופן זמני את כניסתם של אזרחים ופליטים משבע מדינות מוסלמיות (ובהן סוריה). הצו [הוקפא זמנית](#) בידי שופט פדרלי, והוא נתון עתה בבחינה מחדש. ראש העיר ניו יורק לשעבר, רודי ג'וליאני, [התייחס לגלגוליו של הצו](#) והודה כי טראמפ השתמש תחילה במונח "איסור על מוסלמים" ואז ביקש מג'וליאני לחבר נוסחה ש"תראה לו את הדרך לבצע זאת חוקית". התמקדותו של האיסור באנשים ממוצאים ספציפיים [נראית לרבים](#) בארה"ב [כנוגדת](#) את ערכי היסוד של האומה, וסביב עניין זה נערכו הפגנות רבות ברחבי המדינה. [דמוקרטים](#), [רפובליקנים](#) (כולל הסנאטור מקיין) [וארגונים אזרחיים](#) גם יחד יצאו נגד המהלך. במפגן נדיר של סולידריות, גם מנהיגים יהודים רפורמים, קונסרבטיבים ואורתודוקסים בכירים [הציגו שורה אחידה נגד הצו](#).

- **סוריה – טראמפ הוציא [תזכיר](#) הדורש מהפנטגון להגיש לו בתוך 30 ימים טיוטת תכנית למיגור המדינה האסלאמית.** [הצו הנשיאותי](#) השנוי במחלוקת שלו אוסר על כניסת פליטים נוספים מסוריה "עד להודעה חדשה". בינתיים, המלחמה בסוריה ממשיכה, וטרם ברור באיזו אסטרטגיה יבחר טראמפ לנקוט, על אף שהזכיר בדיוניו עם ירדן, ערב הסעודית ואיחוד האמירויות את האפשרות שארה"ב תאכופ [אזורים בטוחים](#) במדינה. [הצהרות הממשל](#) מלמדות על נכונות לקבל במישור הפוליטי את הובלת רוסיה, המתקדמת בינתיים במסלול זה ללא וושינגטון. רוסיה, תורכיה ואיראן הביאו בינואר לחתימת [הסכם הפסקת אש חלקי](#) בסוריה. עם זאת, ההסכם אינו מתייחס במלואו לשאלת האכיפה, שהיא העניין העיקרי שבשלו נכשלו ההסכמים עד כה. ההסכם לא אומץ על ידי המשטר הסורי או על ידי קואליציית המורדים, ולא זכה לפי שעה לתגובת

ממשל טראמפ. שיחות שלום בז'נבה על בסיס מפת הדרכים לשלום שנקבעה [בהחלטת מועצת הביטחון 2254](#) אמורות להתחדש בפברואר.

- **תימן/ערב הסעודית – פשיטה אמריקנית מסוכנת על מתקן של אל-קאעדה בתימן, שבו [על פי הדיווחים](#) שהתה מטרה בכירה, הסתיימה [במותו של חייל אמריקני](#), והמחישה את המורכבות הרבה שבמעורבות האמריקנית במדינה. המלחמה בתימן שהחלה לפני קרוב לשנתיים עדיין מתנהלת, ולפי נתוני האו"ם גבתה כבר כ- [10,000 הרוגים](#). הקואליציה בהנהגת ערב הסעודית שפועלת בתימן מתמודדת עם לחצים גוברים בשל הריבוי בקרבנות חפים מפשע, מה שעורר תשומת לב לנשק שנמכר לריאד ממדינות שונות. בעוד מספר ההרוגים הביא את ארה"ב ב-2016 לשקול מחדש את הסיוע שהיא מעניקה לערב הסעודית, מזכיר המדינה הנוכחי רקס טילרסון, מסר כי הוא דווקא מעוניין להרחיב את הסיוע הצבאי לריאד. [בשיחה טלפונית](#) בין טראמפ ומלך סעודיה סלמאן הם דנו באפשרות ליצור אזורים בטוחים בתימן ובסוריה, והסכימו על חשיבותה של [אכיפה נוקשה](#) של הסכם הגרעין עם איראן, מה שעשוי ללמד כי טראמפ לא ימהר לסגת מההסכם.**

ד. הסכם הגרעין עם איראן והשלכותיו

- **הסכם הגרעין עם איראן – טראמפ אותת כי לא ייסוג מהסכם הגרעין עם איראן, שרוב המומחים [בישראל ובארה"ב](#) סבורים כי [צמצם את האיום שבתכנית הגרעין האיראנית](#). שר ההגנה מאטיס וראש הסי-איי-אי פומפאו ביטאו שניהם מחויבות לאכיפת ההסכם בעת השימועים שנערכו להם בקונגרס. בעוד שטראמפ אמר שמדובר ב"[הסכם נורא](#)", נראה שהוא מקבל אתה בנושא זה את העמדה המקצועית של הקבינט שלו, כפי שהודיע שיקבל את דעתו של מאטיס בנוגע לעינויים, אף שאינו מסכים איתה באופן אישי. השפעתו של מאטיס על טראמפ נראית ממתנת ורציונלית. אכן יש להתמודד עם הנשיא האיראני, אך לא יהיה זה נכון מצד טראמפ לפתוח את כהונתו באבדן ההגנות והתועלת שמקנה הסכם עם איראן ולהצית מחדש מתיחויות ישנות. על אף ביקורת חריפה על ההסכם שנמתחה בזמן הדיונים עליו, כמעט כל [המבקרים מסכימים](#) עתה כי נסיגה ממנו [לא תביא לתוצאה טובה יותר](#).**
- **טילים בליסטיים – ארה"ב הטילה [סנקציות נוספות](#) על חברות ויחידים איראניים בעקבות הניסוי האחרון שביצעה טהראן בשיגור טיל בליסטי. מדובר בתגובה אמריקנית שגרתית לפרובוקציות מסוג זה – ועל אף הסרת סנקציות הקשורות לגרעין, ניתן עדיין להנהיג סנקציות בתחומים אחרים. טראמפ ליווה את צעדי העונשין החדשים בסדרה של [ציוצים בטוויטר](#) בהם אמר כי איראן "הושמה תחת אזהרה רשמית" (דברים ברוח זו נאמרו גם [בהצהרה הרשמית](#) של היועץ לביטחון לאומי פליון), וכי "איראן משחקת באש – הם אינם מעריכים כמה הנשיא אובמה היה נחמד אליהם. לא אני!" אף על פי שבכירים איראניים הרבו לעשות שימוש ברטוריקה מתלהמת כלפי ארה"ב, בוושינגטון נהגו תמיד להגיב באיפוק יחסי. ציוציו של טראמפ משקפים תפנית. ארה"ב ביקשה גם לכנס [ישיבה של מועצת הביטחון לדיון בניסוי האיראני](#).**

ה. קריאה נוספת

מאמרים	נושא
<p>Matthew Duss, "Is the search for a Palestinian state over?" <i>Real Clear World</i>, January 13, 2017</p> <p>Mitchel Hochberg, "How Trump Could Make Netanyahu's Job Harder," <i>Foreign Affairs</i>, January 26, 2017</p> <p>Dalia Dassa Kaye, "Hidden Dangers of Moving the U.S. Embassy to Jerusalem," <i>RAND</i>, December 2016</p> <p>Dan Shapiro, "So You Want to Move the U.S. Embassy to Jerusalem? Here's How." <i>Foreign Policy</i>, February 3, 2017</p>	ישראל ותהליך השלום
<p>General Joseph L. Votel, LTC Christina Bembenek, Charles Hans, Jeffery Mouton, and Amanda Spencer, "Virtual Caliphate: Defeating ISIL on the physical battlefield is not enough," <i>Center for a New American Security</i>, January 12, 2017</p> <p>Ilan Goldenberg and Nicholas A. Heras, "What Trump should seek in Syria negotiations," <i>War on the Rocks</i>, January 31, 2017</p> <p>Charles Schmitz, "Trump admin to shift toward Saudi position on Yemen war," <i>Middle East Institute</i>, January 31, 2017</p>	המזרח התיכון
<p>Alex Vatanka, "Trump's inauguration: the view from Tehran," <i>Middle East Institute</i>, January 23, 2017</p> <p>Ali Vaez, "Trump's Iran deal options," <i>Foreign Affairs</i>, January 23, 2017</p> <p>Sina Azodi, "What happens to the Iran nuclear deal under Trump?" <i>The Diplomat</i>, February 2, 2017</p>	איראן

ו. ציר זמן חודשי

תאריך	אירוע
6 בינואר	ג'ון קרי מזהיר בראיון לרשת CBS כי העברת השגרירות האמריקאית לירושלים תהיה הרת אסון
15 בינואר	ועידת פריז מתכנסת ובמהלכה עולה מחדש הדגש על הצורך בפתרון שתי המדינות
20 בינואר	דונאנד טראמפ הושבע לתפקידו כנשיא ה-45 של ארצות הברית
22 בינואר	הנשיא טראמפ וראש הממשלה נתניהו משוחחים לראשונה בטלפון ומתכננים להיפגש בווישינגטון בחודש פברואר
27 בינואר	יום השואה הבינלאומי. הבית הלבן מפרסם הצהרה שאינה מציינת את היהודים באופן ישיר ומעוררת מחלוקת
27 בינואר	טראמפ חותם על צו זמני האוסר על כניסת אזרחים או מחזיקי אשרות מעיראק, איראן, לוב, סומליה, סודן, סוריה ותימן ומשהה את קליטת הפליטים על ידי ארה"ב
29 בינואר	טראמפ משוחח עם מנהיגים מערב הסעודית ואיחוד האמירויות בנוגע לתימן, סוריה ואכיפת עסקת הגרעין עם איראן
30 בינואר	סגן הנשיא פנס נפגש עם עבדאללה מלך ירדן על מנת לדון במספר נושאים ובהם סוריה, הבסת ארגון המדינה האסלאמית, תהליך השלום הישראלי-פלסטיני ועמדותיו של המלך עבדאללה בנוגע לשינויים אפשריים ובהם העברת השגרירות האמריקאית לירושלים